

6.BİR MÛSİKÎŞİNAS TANIYALIM

Hammamîzâde İsmail Dede Efendi

Hammamîzâde İsmail Dede Efendi

9 Ocak 1778 tarihînde İstanbul Şehzadebaşı'nda doğdu. Mevleviyye tarikatına mensup olduğundan İsmâil Dede, babasının hamam işletmeciliğiyle meşgul olmasından dolayı Hammâmîzâde diye tanınmıştır. İsmail, öğrenimini Hekimoğlu Ali Paşa Camii'nin bitişiğindeki Çamaşırcı Mektebinde tamamladı.

Öğrenciliği sırasında sesinin güzelliğinden dolayı ilahîcibaşı olan İsmail, ilk mûsikî derslerini, sesini bir merasimde dinleyip beğenen Anadolu Kesedarı Uncuzâde Mehmed Emin Efendi'den aldı. Düzenli olarak devam ettiği Yenikapı Mevlevîhânesi'nde Ali Nutkî Dede ile kardeşi Abdülbâki Nâsır Dede ve devrin ileri gelen diğer mûsikîşinaslarından faydalanarak kendini yetiştirdi. Ney üflemeyi de Abdülbâki Nâsır Dede'den öğrendiği söylenir. Ali Nutkî Dede'ye intisap ederek 3 Haziran 1798 tarihînde Mevlevihanede çileye soyundu. Kısa bir süre sonra babasını kaybetti. Bu arada babasının işlettiği hamamı sattı. Çilesinin ikinci yılında iken bestelediği, "Zülfündedir benim baht-ı siyâhım" mısraıyla başlayan bûselik şarkısı mûsikî çevrelerinde büyük yankı uyandırdı. Üslup ve melodik yapı itibariyle çok farklı olduğu için eserin bestekârını merak eden III. Selim, İsmail Dede'yi saraya çağırarak şarkıyı kendisinden dinledikten sonra takdirlerini bildirdi. 6 Mart 1801 çilesini tamamlayarak "dede" oldu.

İsmail Dede'nin II. Mahmud Devrinde sarayla münasebetleri gelişerek devam etti ve bir müddet sonra müezzinbaşılığa getirildi. Ayrıca bizzat padişah tarafından Murassa' İmtiyaz nişanı ile mükâfatlandırıldı. Sultan Abdülmecid Döneminde müezzinbaşılık görevi devam etmesine rağmen sarayda eski samimi havayı bulamadığı kaydedilmektedir. Dört yıl sonra talebeleri Dellâlzâde İsmail ve Mutafzâde Ahmed Efendilerle birlikte padişahtan hacca gitmek için izin aldı. Hac yolunda, Kutbünnâyî Osman Dede'nin unutulmaya yüz tutan mi'râciyesini bu talebelerine meşketti. Yakalandığı kolera hastalığından kurtulamayarak 29 Kasım 1846 tarihînde Mina'da vefat etti. Mekke'deki Cennetü'l-Muallâ'da Hz. Hatice'nin yakınına defnedilmiştir.

İsmâil Dede, klasik üslubun hâkim olduğu büyük formdaki eserlerinin yanında mûsikîyi daha geniş kitlelere yaymak amacıyla şarkı ve köçekçe gibi küçük formlarda da eserler bestelemiş, ayrıca türküleriyle halk zevkine ve sanatına verdiği değeri ortaya koymuştur. Şarkılarında hüzün ve coşkunun insan ruhunda meydana getirdiği akisler ve farklı bir melodik yapı ve anlayış açıkça hissedilmektedir. Kendisinden sonra gelen
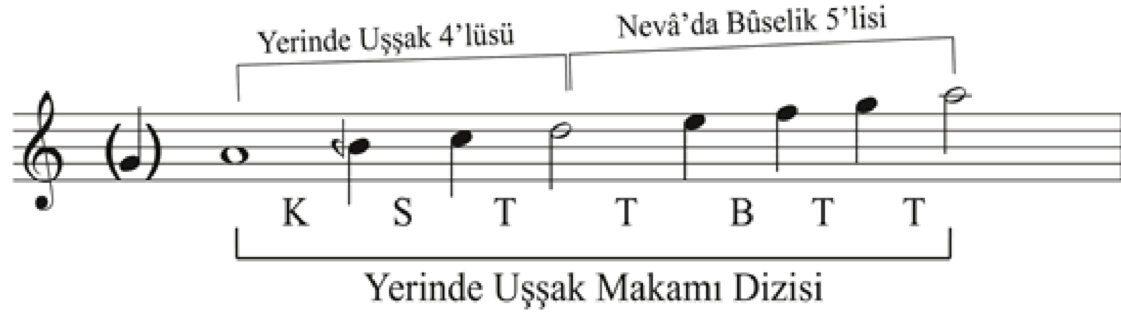

sanatkârları etkileyen, mûsikîye yeni bir üslup ve kimlik kazandıran İsmail Dede, ayrıca hafızasındaki eserlerle geçmiş-gelecek arasında köprü vazifesi görmüş ve birçok eserin yeni nesillere ulaşmasını sağlayarak Türk mûsikîsine önemli bir hizmet yapmıştır.

Hac esnasında bestelediği sözleri Yûnus Emre'ye ait, "Yürük değirmenler gibi dönerler" mısraıyla başlayan şehnaz ilahî, onun son eseridir.

7. UŞŞAK-HÜSEYNİ MAKAMI

Uşşak Makamı

Durak: Dügâh Perdesi
Seyir: Çıkıcı
Güçlü sesi: Neva Perdesi
Yeden sesi: Rast Perdesi
Donanım: si ( ) koma bemolüdür.
Dizisi: Yerinde bir uşşak dörtlüsüne veya perdesinde bir Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana gelir.

Hüseyni Makamı
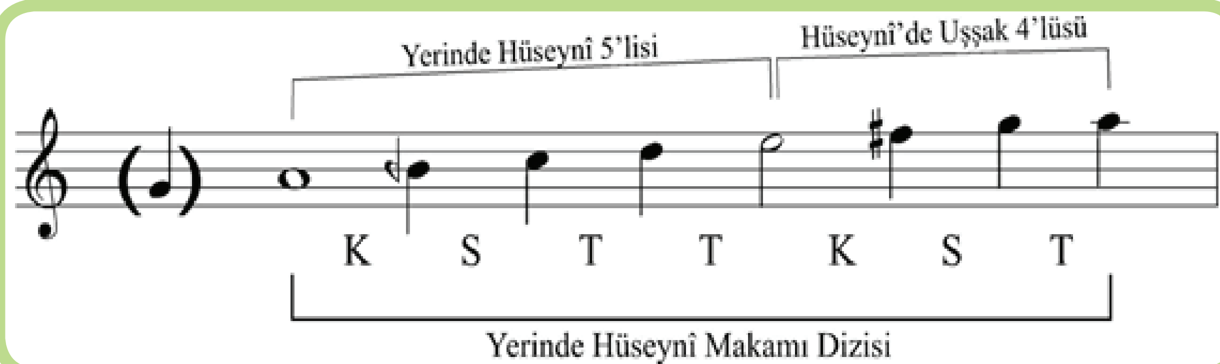
Durak: Dügâh Perdesi
Seyir: İnici - Çıkıcı
Güçlü sesi: Hüseynî Perdesi
Yeden sesi: Rast Perdesi
Donanım: si ( ) koma bemol, fa (#) bakiye diyezi
Dizisi: Yerinde bir Hüseyni beşlisine, Hüseyni perdesinde bir uşşak dörtlüsünün eklenmesinden meydana gelir.

